

INHOUD

<u>I.</u>	<u>SUGGESTIES VOOR EEN AVONDGEBED,</u>	2
<u>II.</u>	<u>SUGGESTIES VOOR EEN MORGENGEBED OP 5 MEI</u>	4
<u>III.</u>	<u>TEKSTEN BIJ 4 EN 5 MEI 2008</u>	6
1.	Vandaag – een tekst bij het gedenken van de doden	6
2.	Door weg te gaan...	6
<u>IV.</u>	<u>LIEDSUGGESTIES BIJ DE THEMATIEK VAN 4 EN 5 MEI</u>	7
<u>V.</u>	<u>GEBEDEN BIJ 4 EN 5 MEI</u>	8
1.	Kyrielitanie	8
2.	Gebed om ontferming	8
3.	Om een stad van vrede	9
4.	Gebed voor Israël	10
5.	Voorbede rond 4 en 5 mei	11
6.	Gebed voor Joden en Palestijnen	12
7.	Een voorbede voor Israël en Palestina	13
8.	Een voorbede voor de volkeren en hun overheden	14
<u>VI</u>	<u>GEDICHTEN (ook van kinderen)</u>	17
VII	Lokaal initiatief: Nieuwe stedelijke herdenking in Dordrecht	19

Projectgroep Vieren, Raad van Kerken

Reacties/ vragen/aanvullingen: gertlandman@planet.nl

I. Suggesties voor een avondgebed, voorafgaand aan een stille tocht en of/ dodenherdenking (met kranslegging) op 4 mei

In diverse parochies en gemeenten zal, voorafgaand aan een stille tocht en/of dodenherdenking, een korte gebedsbijeenkomst worden gehouden. Onderstaande suggesties gaan uit van een christelijke samenkomst in een kerkgebouw. Voor een meer seculiere bijeenkomst of een multireligieuze viering kunnen elementen uit de onderstaande suggesties worden genomen, afhankelijk van de context en de deelnemers.

Suggesties voor een Avondgebed op 4 mei

de paaskaars brandt

muziek

het wordt stil

groet:

V: Vrede zij u allen

A: De wereld zij vrede

of:

V: Genade zij u en vrede van God, onze Vader
en van Jezus Christus, de Heer

bemoediging:

naar Psalm 121: 1,2 en 146: 6-10:

V: Ik sla mijn ogen op naar de bergen
van waar komt mijn hulp?

A: Onze hulp komt van de Levende

V: die hemel en aarde gemaakt heeft

A: die trouw is tot in eeuwigheid

V: die recht doet aan de verdrukten

A: die brood geeft aan de hongerigen

V: die de gevangenen bevrijdt

A: die de blinden doet zien

V: die de gebogenen opricht

A: die de rechtvaardige liefheeft

V: die de vreemdelingen beschermt

wees en weduwe staande houdt

A: maar wie kwaad doen, richt hij te gronde

V: De Levende is koning tot in eeuwigheid

A: God van geslacht op geslacht. Halleluja

woord van welkom

zingen: Gezangen voor liturgie 473 / Tussentijds 205 'Ik sta voor U in leegte en gemis' : 1,2

Psalm 102: 1-12 (*gelezen of gezongen door koor*)

(alternatief: Psalm 42, Psalm 88, Psalm 142, of Psalm 143)

stilte

vervolg Gezangen voor liturgie 473 / Tussentijds 205 'Ik sta voor U in leegte en gemis' : 3

tekst: Vandaag – een tekst bij het gedenken van de doden (zie hieronder: III.1)

of woorden uit het Dagboek van Anne Frank, (bijvoorbeeld) 13 mei 1944

Suggestie voor een symbolische
bloemschikking:

*Maak een puinhoop van stenen,
scherven en prikkeldraad. Steek
hiertussen tere witte bloemen.*

muziek

lezing: Openbaring 7,9-17

zingen: Liedboek Gezang 109 'Hoor een heilig koor van stemmen'
of GvL 605 'Gij die de mens geschapen hebt'

Gebeden (zie hfd V voor gebedsteksten)

Onze Vader

Oecumenische versie:

Onze Vader in de hemel,
laat uw naam geheiligd worden,
laat uw koninkrijk komen
en uw wil gedaan worden
op aarde zoals in de hemel.
Geef ons vandaag het brood
dat wij nodig hebben.
Vergeef ons onze schulden,
zoals ook wij hebben vergeven
wie ons iets schuldig was.
En breng ons niet in beproeving,
maar red ons uit de greep van het kwaad.
Want aan u behoort het koningschap,
de macht en de majesteit
tot in eeuwigheid. Amen.

Liedboek van de kerken, gezang 392: 1,2,3 'Blijf mij nabij'

Slotwoord:

V: Laten we nu gaan in vrede
(en ons aansluiten bij de stille tocht)

Allen verlaten in stilte de kerk

Als men aansluit bij een stille tocht en een herdenking met kranslegging, dan kunnen bij de uitgang bloemen worden neergezet. Wie van huis geen bloem(en) heeft meegenomen kan een bloem meenemen voor de dodenherdenking.

In Baarn kreeg de traditionele 'herdenkingsdienst' van het 4 & 5 mei Comité Baarn in 2001 de vorm van een 'bezinningsinloop'. Mensen konden de Pauluskerk in- en uitlopen, een kaars aansteken, gedachten laten gaan over het jaarthema (dat op een groot bord te lezen was), luisteren naar gepaste muziek. De opkomst was driemaal hoger dan bij de traditionele herdenkingsdienst, die niet-christelijke mensen veel minder aansprak. Ook de beweeglijkheid van deze vorm sprak aan. Een vorm van goede samenwerking tussen Raad van Kerken en een lokaal 4/5 mei comité die misschien ook elders mogelijk is.

II. Suggesties voor een morgengebed op 5 mei

Suggestie voor een symbolische bloemschikking:

Zie suggestie bij 4 mei. Voor 5 mei: de witte bloemen verwijderen en een bos fluitekruid op lange stelen (in onzichtbaar gemaakte smalle vaasjes) in de puinhoop plaatsen zodat a.h.w. een witte wolk ontstaat. Houdt de stelen lang en goed bij elkaar zodat een optimaal 'zwevend effect' ontstaat. Eventueel meer plukken fluitekruid gebruiken die samen een wolk vormen. Zijn de stelen te kort, dan kan een glazen vaas met hoge, smalle hals gebruikt worden.

de paaskaars brandt

muziek

zingen: Psalm 47 (uit: Gezangen voor Liturgie of Liedboek voor de Kerken)
of: een morgenlied, bijvoorbeeld: GvL 558 'Wij treden biddend in uw licht' of
LvdK gez. 375 'De trouw en goedheid van de Heer': 1,5,6,7)

openingstekst:

(bij de thematiek van 5 mei, gesproken of gezongen:)

V: Van God is de aarde
A: de wereld en al haar bewoners
V: Zie hoe goed en hoe kostbaar is het
A: als mensen in eendracht samenleven
V: Goedheid en trouw ontmoeten elkaar,
A: gerechtigheid en vrede gaan hand in hand.
V: Als de leerlingen van de Heer zouden zwijgen,
A: zouden de stenen gaan roepen.
V: Heer, open Gij onze lippen,
A: en onze mond zal uw lof verkondigen.

(uit: Dienstboek - een proeve Schrift Maaltijd Gebed, p. 995; zie www.dienstboek.nl)

woord van welkom

zingen: GvL 401 'Aanbidt en dankt uw Vader'

kyrie: zie gebedstekst V.1 of 2

zingen: gloria

of bij wijze van gloria: Zingt Jubilate voor de Heer GVL 563 / Tussentijds 174

lezing: Jesaja 11,1-9 of Psalm 46

zingen: Liedboek voor de kerken, Gezang 284 'O lieve Heer, geef vrede'
of Tussentijds 193 'Zal er ooit een dag van vrede'

tekst: Eddy Hillesum 'Zondagochtendgebed', uit: *Het verstoorde leven*.
of woorden uit het Dagboek van Anne Frank, (bijvoorbeeld) 13 mei 1944

stilte

zingen: Tussentijds 211 'God, schenk ons de kracht'
of GvL 649 'Werktuig van vrede'

gebeden zie V voor gebedsteksten

Onze Vader

Oecumenische versie:

Onze Vader in de hemel,
laat uw naam geheiligd worden,
laat uw koninkrijk komen
en uw wil gedaan worden
op aarde zoals in de hemel.
Geef ons vandaag het brood
dat wij nodig hebben.
Vergeef ons onze schulden,
zoals ook wij hebben vergeven
wie ons iets schuldig was.
En breng ons niet in beproeving,
maar red ons uit de greep van het kwaad.
Want aan u behoort het koningschap,
de macht en de majesteit
tot in eeuwigheid. Amen.

zingen: een lied op bevrijdingsdag

In verschillende (protestantse) kerken zal men vandaag het volkslied willen zingen, LvdK gez. 411: 6,13 / GvL 549: 2. Een goed alternatief is: Zingend Geloven III, 47 *'Nooit lichter ving de lente aan'*, een lied voor *bevrijdingsdag*. Dit lied is gemakkelijk is aan te leren.

slottekst: Door weg te gaan

Door weg te gaan is hij pas echt gebleven.
Haar woorden spreken nog nu ons de stem ontviel.
Zijn daden gingen op in onze toekomst,
haar hele zijn klinkt in ons leven door.

Nu rijst de vraag aan ons:
waar vaart ons leven heen?
Geven wij zicht op open hemel, op een toekomst
waar leven, lieven, loven alle ruimte heeft?
Waar mensen kunnen zijn, elk mens uniek,
aanvaard, gerespecteerd als kind, als broer, als zus?
En waar ik zelf alleen maar zó aan leven toekom?

Roel Bosch

Slotlied: GvL 484 / Tussentijds 216 *'Komen ooit voeten gevleugeld'*

Zegen

Gezegend je dagen, gezegend je nachten
Gezegend je komen, gezegend je gaan
Gezegend je hart en je hoofd, je handen en je voeten
Gezegend ben je vandaag, morgen en alle dagen van je leven
Gezegend om tot zegen te zijn
amen

III. Teksten bij 4 en 5 mei 2005

1. Vandaag – een tekst bij het gedenken van de doden

Ik leef vandaag. Gisteren is voorbij, van morgen weet ik niets. Vandaag is de enige dag die telt, nu. Mijn plezier of mijn pijn, mijn haast of mijn rust, ik beleef ze vandaag. Vandaag moet ik kiezen wat ik doe, hoe ik leef.

Laten we denken aan het 'vandaag', die enige dag die telt, van al diegenen die in de terreur van geweld en vernietiging stil zijn blijven staan. Die ervoor gekozen hebben om 'nee' te zeggen tegen het geweld. Die zelf door geweld gestopt zijn, die ene dag. En laten we denken aan al diegenen voor wie die dag toen, nog steeds niet van gisteren is: de slachtoffers in de eerste, twee, derde generatie.

Vandaag denken we aan dat laatste 'vandaag' van hen. Ze zijn nu aan ons zicht onttrokken. Of zien we hen toch ook nog steeds voorbij komen, steeds opnieuw, in al die mensen voor wie vandaag alles op het spel staat? Zijn deze dagen van herdenken en bevrijden dan de uitdaging aan ons, om die voorbije jaren altijd opnieuw een plek te geven?

Ik leef vandaag. En in mijn dagen nu leeft het vandaag van wie vooraf gingen mee. Mijn leven is hun toekomst. Mijn morgen is het vandaag van anderen.

Ik leef vandaag. Gisteren is voorbij, van morgen weet ik niets. Vandaag is de enige dag die telt, nu. Mijn plezier of mijn pijn, mijn haast of mijn rust, ik beleef ze vandaag. Vandaag moet ik kiezen wat ik doe, hoe ik leef. Gericht op de dag van morgen. Het vandaag van mij, het vandaag van de ander.

Roel Bosch

2. Door weg te gaan...

Door weg te gaan is hij pas echt gebleven.
Haar woorden spreken nog nu ons de stem ontviel.
Zijn daden gingen op in onze toekomst,
haar hele zijn klinkt in ons leven door.

Nu rijst de vraag aan ons:
waar vaart ons leven heen?
Geven wij zicht op open hemel, op een toekomst
waar leven, lieven, loven alle ruimte heeft?
Waar mensen kunnen zijn, elk mens uniek,
aanvaard, gerespecteerd als kind, als broer, als zus?
En waar ik zelf alleen maar zó aan leven toekom?

Roel Bosch

Roel Bosch is studentenpastor in Maastricht, als predikant verbonden aan de Protestantse Kerk Nederland.

IV. Liedsuggesties bij de thematiek van 4 en 5 mei

LvdK Ps. 43 : 1,4 of Oude Berijming (de psalm op de lippen van 'De Achtien' – zie hoofdstuk VII)
LvdK 23 = *GvL 463* – Het zal zijn in het laatste der tijden
LvdK 31 = *GvL 572* – Zij zullen de wereld bewonen
LvdK 66 = *GvL 164* – Lofzang van Maria
LvdK 280 – Rechter in het licht verheven
LvdK 284 – O lieve Heer, geef vrede
LvdK 285 - Geef vrede, Heer, geef vrede
LvdK 286 – Geef aan de wereld vrede, Heer
LvdK 294 – Laat komen, Heer, uw rijk
LvdK 301 = *GvL 656* – Van de lier aan de wilgen
GvL 213 – God, keer U tot ons (bijv. als kyrie)
GvL 216 – Bidden wij tot de levende God (bijv. als kyrie)
GvL 428 – De wijze woorden en het groot vertoon
GvL 484 – Komen ooit voeten gevleugeld mij melden de vrede
GvL 504 – Niet tot de dienst der wraak
GvL 553 – Het lied tegen de derde wereldoorlog
GvL 608 – Gij hebt, o God, dit broze bestaan gewild
GvL 649 – Werktuig van vrede
Eva's lied 40 – Lied van dromen en vergezichten
Eva's lied 41 – Vredeslied
Eva's lied 42 – Vrijheid
Hoop van alle volken. Zingen met partnerkerken (SoW-kerken) 7 – O Heer, geef ons vrede (Pakistan)
Hoop van alle volken. Zingen met partnerkerken (SoW-kerken) 74 – Vrededorst kom tot ons (Korea)
Hoop van alle volken. Zingen met partnerkerken (SoW-kerken) 79 – De vrede van Christus (Argentinië)
Opwekking 58 – Vrede zij u
Taize – Donna nobis pacem
Taize – Da pacem... in diebus
Zingen Geloven III,47 – Nooit lichter ving de lente aan: Bevrijdingsdag
Tussentijds 63 – Wie in de schaduw Gods mag wonen
Tussentijds 193 – Zal er ooit een dag van vrede
Tussentijds 203 – Gij hebt, o God, dit broze bestaan gewild
Tussentijds 210 – Samen op de aarde
Tussentijds 211 – God, schenk ons de kracht
Tussentijds 212 – Te doen gerechtigheid
Tussentijds 213 – Groot is de wereld
Tussentijds 214 – Voor hen die ons regeren
Tussentijds 215 – Waar zou de stad van de vrede zijn?
Tussentijds 216 – Komen ooit voeten gevleugeld mij melden de vrede
Tussentijds 217 – Wij die met eigen ogen de aarde zien verscheurd

V. Gebeden bij 4 en 5 mei

1. Kyrielitanie

Niet alleen maar, lieve God,
omdat er zoveel geleden wordt in deze wereld,
maar vooral ook vanwege alle verwildering,
vanwege de chaos, die Gij niet kunt hebben bedoeld,
roepen wij tot U
als onderdanen, die niet geregeerd willen worden
met recht en gerechtigheid
maar altijd weer het eigenbelang voorop stellen
en uw schepping verontreinigen, -
Gij zijt toch tussenbeide gekomen
met uw zuiverende woord
en hebt onze aanmatiging aan de kaak gesteld,
ons nationalisme en onze zucht tot zelfbehoud:
daarom zeggen wij:
HEER, ONTFERM U!

Niet alleen maar, Here Jezus,
omdat er zoveel onverschilligheid is in deze wereld,
maar vooral ook vanwege alle opzettelijkheid,
vanwege de moedwil, die Gij hebt ontmaskerd,
roepen wij tot U
als eenlingen, die aan de ander voorbijzien
en die niet telkens weer bedenken,
dat niemand onzer zijn geboorte voorkomen kon. -
Gij hebt ons toch opgemerkt, elk in het bijzonder,
met Uw doordringende en genezende blik,
en ons aan elkaar toevertrouwd
om naburig te zijn en tegemoetkomend:
daarom zeggen wij:
CHRISTUS, ONTFERM U!

Niet alleen maar, Heilige Geest,
omdat er zoveel traagheid is in deze wereld,
maar vooral ook vanwege alle onnadenkendheid,
waarmee wij steevast onze nood misbruiken
om U aan te klampen,
roepen wij tot U
als beschaamde schuldenaars, die niet weten willen,
dat het bidden ons moet leren, wat onze nood is, -
Gij wilt ons toch aandachtig maken
door Uw onmiskenbare nabijheid
en ons woorden in de mond leggen
van toewijding en ontferming:
daarom zeggen wij:
HEER, ONTFERM U!

(Uit: *Gebeden 'Na vijftig jaar'*, Liturgische handreiking Raad van Kerken 1995)

2. Gebed om ontferming

Vandaag is de dag
dat wij denken aan de vele, vele mensen
die wij niet mogen vergeten.
Zij hebben zich ingezet voor de vrijheid,
hebben joden, zigeuners en anderen
beschermd, eten en onderdak gegeven.
Ze hebben hun eigen leven gewaagd

en zijn omgekomen, doodgeschoten,
voorgoed onvindbaar, nooit meer gezien...

(korte stilte)

Wij denken aan de vele mensen,
die zich gegeven hebben voor onze vrijheid.
Wij danken hen omdat wij vrij zijn,
niet bang hoeven te zijn,
kunnen zeggen wat we willen,
mogen danken en zingen.

(korte stilte)

Vandaag is de dag
dat we stilstaan
bij de lange tocht
door de woestijn van het leven,
de tijd van onderdrukking,
het werk zonder vreugde,
de dagen zonder eten
de uren vol angst,
het verdriet en alle leed.
Heer, ontferm U over ons.

(naar een gebed van Harrie Wouters, 1995)

3. Om een stad van vrede

God, wij dromen van Jeruzalem,
de stad van vrede,
de plaats vanwaar uw Woord is uitgegaan
om alle volken de weg te wijzen,
de plaats waar mensen samen komen
om voorafgegaan door Israëel
uw naam te zegenen -
maar Jeruzalem werd een oorlogshaard,
de volken gaan hun eigen gang.
uw Woord wordt veronachtzaamd
en we vervloeken elkanders namen -
daarom roepen wij:
geef vrede, Heer, geef vrede.

God, wij bidden voor Jeruzalem,
voor het land daar omheen
en de mensen die er wonen.
voor Israëel, uw volk,
voor de Palestijnen, uw mensen,
voor allen die Jeruzalem hoger hebben
dan elke andere wereldstad,
Joden, christenen, moslims -
wij smeken U om wijsheid
voor wie daar richten en regeren
en om de wil tot vrede
voor wie elkaar ten dode toe bestrijden -
daarom roepen wij:
geef vrede, Heer, geef vrede.

God, wij bidden voor de plaats
waar wij ons gevestigd hebben,

voor alle dorpen en steden
in uw wijde wereld:
huizen vol mensen.
straten vol verkeer.
mensen vol tegenstrijdigheden
aan belangen en verlangens -
wij bidden voor wie daar regeren.
gekozen om te kiezen voor mensen
en niet voor prestige of prestaties:
dat ze zich groot en sterk maken
voor de kleinen en zwakken -
wij bidden U voor allen die er wonen:
dat ze het leefbaar houden voor elkaar,
dat er zorg en aandacht is
voor hen die niemand hebben
of die niets meer kunnen,
dat de kinderen veilig hun weg gaan
en ruimte hebben om te spelen,
dat de ouderen hen voorgaan
in de eerbied voor wie anders is,
dat de vreemdelingen in ons Jeruzalem
niet het slachtoffer worden
van de domme vooroordelen
en het gif van de rassenhaat,
dat er mensen in ons midden zijn
die de hoop levend houden
op een stad van vrede
waarin wij aan één tafel zitten
met hen die we nu niet begrijpen
en die we nauwelijks aanvaardden -
daarom roepen wij:
geef vrede, Heer, geef vrede.

God, wij bidden voor al uw mensen
wier leven zo gedeukt en gehavend is
dat alleen een nieuw Jeruzalem,
een nieuwe hemel en een nieuwe aarde,
hun uitzicht bieden kan:
dat ze nu en hier medemensen zullen vinden,
luisterende oren en helpende handen,
die hun bestaan dragelijk maken,
dat wij zelf het hart hebben
om onze oren te openen
en onze handen uit te steken -
in de naam van Hem
die onze vrede wordt genoemd.
Daarom roepen wij:
geef vrede, Heer, geef vrede.

(Uit: Gebeden Dienstboek - een proeve Schrift Maaltijd Gebed, 800v., zie www.dienstboek.nl)

4. Gebed voor Israël

Almachtige God,
Gij zijt de ene ware God
en hebt U een volk verworven,
dat Gij blijft gedenken,
overal en altijd.
Uw beloften zijn waar en zeker.
Wij zegenen U om uw verbond,
gesloten met Abraham en Sara,

het verbond dat Gij ook nu
nog onderhoudt met Israël, uw volk,
het volk naar uw hart.
Wij loven U omdat Gij ons betrokken hebt
in dat verbond
door de komst van Jezus, uw Zoon,
zoon van Israël, uw Geliefde, onze Broeder.
Wij prijzen U omdat Gij trouw blijft
aan het verbond met ons allen.
Geef dat wij tezamen uw wil mogen doen
en eens mogen delen in de vrede
die Gij hebt toegezegd.
Amen.

(Uit: Gebeden Dienstboek - *een proeve* Schrift Maaltijd Gebed, 802 Uitg. Boekencentrum 1998 /2)

5. Voorbede rond 4 en 5 mei

God van vrede en van vrijheid,
nu wij in deze dagen
dat gelukkige moment kunnen vieren
waarop de tirannie verdreven werd
en wij weer vrijuit konden ademen,
gedenken wij voor uw aangezicht
de ontelbare slachtoffers
van die genadeloze oorlog,
de miljoenen joden
die aan de waanzin opgeofferd werden,
de tallozen die afgeslacht werden
aan beide kanten,
allen die voorgoed gewond zijn geraakt
door pijnlijke herinneringen,
door het verlies van wie hun lief waren,
door de gruwelijke beelden
van vernietiging en ondergang,
en wij roepen tot U:
Heer, ontferm U.

Ook gedenken wij voor U, God,
allen die opgeofferd werden
aan menselijke machtswaan en eerezucht.
aan zinloos geweld,
aan moord en martelingen,
aan verdrukking en vervolging,
in al die jaren na de oorlog,
die tot onze beschaming
geen tijd van vrede werden,
en wij roepen tot U:
Heer, ontferm U.

Wij gedenken vandaag
uw volk Israël, o God,
wonend in het land dat hun gegeven is
of verstrooid levend over deze wereld:
wil aan dit volk vergoeden
wat mensen het hebben aangedaan.
eeuw in, eeuw uit;
bemoedig en beziel degenen
die werken aan een samenleven
in gerechtigheid en in vrede
in en om uw stad Jeruzalem.

zo roepen wij tot U:
Heer, ontferm U.

Wij gedenken voor U, o God,
alle volken die vandaag leven
op de schroeiplekken van de aarde
en allen die daar het slachtoffer van zijn,
dodelijk of levenslang,
de kinderen, de vrouwen, de mannen,
zegen alle inspanningen
om de ellende te keren
en vrede te stichten,
houd de weerstand levend
tegen de macht van tirannen
en het geweld van wapens,
zo roepen wij tot U:
Heer, ontferm U.

God van vrede en vrijheid,
maak ons vrij van het geloof
in het recht van de sterksten
en het gelijk van de rijksten,
maak ons vrij om U te dienen,
elkaar op te bouwen,
en onvermoeibaar te zoeken
naar wegen van recht en vrede
en zorg voor uw schepping,
maak ons vrij om ruimte te maken
voor de verdrukten en verjaagden
die hier hun toevlucht zoeken,
zodat er tekenen zijn van uw Rijk
op het slagveld van deze wereld,
door Jezus Christus onze Heer.
Amen.

(Uit: Gebeden Dienstboek - *een proeve* Schrift Maaltijd Gebed, 802-804 Uitg. Boekencentrum 1998 /2)

6. Gebed voor Joden en Palestijnen

Heer, onze God, wij bidden U
voor het volk van Abraham en Sara.
Zij zijn op weg gegaan,
uit Ur der Chaldeeën vandaan,
een stem achterna, die maakte,
dat zij niet meer thuis waren
in het land van hun geboorte.
Zij gingen op weg
naar een onbekend land,
gedreven door een visioen van vrede:
Jerusalem, de Vredesstad.
O God, dat Israël de wereld
steeds weer verontrust met zijn verhaal
van dat land achter de horizon.
Dat het Joodse volk ons geen vrede laat
met de wereld waarin wij leven,
maar met hem óp doet gaan
naar de beloofde stad die komen zal.
Want dat is ons gezegd:
Ik zag een nieuw Jeruzalem,
neerdalende uit de hemel, van God,
en de volkeren zullen bij haar licht wandelen.

Heer, onze God, wij bidden U
voor Israël, het volk van uw liefde,
geteisterd en geschonden als het is
door de arrogantie van de volkeren
door alle eeuwen heen
en tot op de dag van vandaag.
O God, wij durven het nauwelijks te zeggen:
de dodenkampen lagen in ons deel van de wereld,
onze cultuur had geen weerwoord tegen de holocaust.
Wij weten niet wat we zeggen moeten.
Wat anders zullen we doen dan vragen
dat uw Joodse volk niet bezwijkt
waar het verleden als een overmachtige dreiging
het leven heden ondraaglijk maakt.
Dat het de moed en de kracht vindt
om zijn zonen en dochters te leren hopen,
zodat zij bouwen aan een land van recht en vrede.
Dat het door alles heen
durft vasthouden aan het visioen van uw voltooiing.
Want dit is ons beloofd:
Hondervierenveertigduizend zijn verzegeld
uit de stammen van de kinderen van Israël.
En wij verstaan dat getal:
twaalf maal twaalf maal duizend,
uw overvloedige volheid in het kwadraat, -
dàt zult Gij Israël geven.

Heer, onze God, wij bidden U
voor de vrede van Jeruzalem.
Dat Jakob met Esau, zijn broeder, in vrede leeft.
Dat de wapens en de terreur
van Joden en Palestijnen zwijgen.
Want, o God, dit hebben wij gelezen
in de Schriften van Israël:
dat Gij niet de kracht van wagens en paarden,
maar de broeder- en zusterschap wilt.
En dit visioen is ons voor ogen gesteld:
dat Jakob op weg gaat om Esau te ontmoeten,
dat Esau hem tegemoet snelt,
hem omarmt, om de hals valt en kust
en dat zij beiden weenden.
Wij bidden U daarom in één adem door
om visionaire Joodse en Palestijnse leiders
Want de wereld wacht niet
op een koning als die van de volkeren,
maar op een vorst als David
die danste met de dienstmeisjes van het volk.

(Uit: *Gebeden 'Na vijftig jaar'*, Liturgische handreiking Raad van Kerken 1995)

7. Een voorbede voor Israël en Palestina

Voor de Joden in heel de wereld bidden wij,
omdat zij nog steeds en opnieuw
met hun observantie en besnijdenis,
met dat stigma van Uw Naam,
het bewijs voor ons vormen
van Uw tegenwoordigheid in ons midden.

Niemand onzer heeft zo geleden
aan dat kenmerk van uw verkiezing
of gezocht onder de zekerheid,
dat uw kracht in zwakheid zal worden volbracht.
Bewaars hen voor het verlangen dat ook wij kennen,
om niet anders dan anderen te zijn,
zodat zij onherroepelijk ten onder zouden gaan
in de anonimiteit van de volkeren
of aan de slagvaardigheid als hoogste deugd.
Daarom zeggen wij:
HEER, VERHOOR ONS!

Laat hen vrede vinden van al hun vijanden rondom
en begenadigd worden
door die vijanden tot vrienden te maken.
Breng het twistgeding tot bedaren
tussen Israëli's en Palestijnen,
zodat heel het land weer bewoonbaar wordt,
waaraan Gij uw beloften van vrede hebt verbonden.
Zegen daartoe vooral de geduldigen in de schaduw
ter weerszijden van de scheidslijnen,
die blijven waken en bidden
zoals Gij dat van Uw kinderen verwacht.
Daarom zeggen wij:
HEER, VERHOOR ONS!

Zegen ook in de synagogen
de schriftlezing en het lofgezing,
opdat wie daar uw aangezicht zoeken
leren verstaan tot hun verwondering
wat er van overlang geschreven staat;
dat zij zullen samenwonen, Jood en heiden,
in één huis en onder één dak,
om wille van de Messias, die zich heeft gebogen onder het Boek
en wiens komen verzoening tot stand brengt
zodat er geen god meer aanbeden wordt buiten U.
Daarom zeggen wij:
HEER, VERHOOR ONS!

(Uit: *Gebeden 'Na vijftig jaar'*, Liturgische handreiking Raad van Kerken 1995)

8. Een voorbede voor de volkeren en hun overheden

Voor de regeerders van de volken bidden wij,
voortdurend in de verleiding als zij zijn
om hoog van zichzelf op te geven
en U en Uw Gezalfde te tarten.
Zo heeft Israël ons het bidden geleerd
ook voor de overheden in de landen,
die immers een ambt op de schouders gelegd krijgen
op het ogenblik zelf, dat zij aan de macht komen,
al is het maar door het rumoer van een revolutie.
Daarom roepen wij tot U en zeggen:
HEER, VERHOOR ONS!

Wij vragen U, dat zij de willekeur weten te voorkomen,
dat zij de onnadenkenden niet paaien met brood en spelen,
dat zij vooral de corruptie de kop indrukken
die wereldwijd de overwegingen vergiftigt.
Om rechtvaardige leidslieden bidden wij,

die de bronnen weten aan te boren van de gerechtigheid
zoals ze ontspringen
aan het Jeruzalem, dat Gij achter de hand houdt:
dan zullen wij goedsmoeds de stad verwachten,
die gefundeerd is op de eerbied over-en-weer.
Daarom roepen wij tot U en zeggen:
HEER, VERHOOR ONS!

Wij bidden U voor de vereniging der naties,
dat zij met elkander zullen beraadslagen
over wie zuchten onder allerlei wanbestuur,
over de voortvluchtigen die met voeten worden getreden.
En vanwege de mammon der winzucht roepen wij U aan,
wij denken aan dollar en pond, aan euro en roebel,
dat ze genoeg waarde zullen hebben
om mensen tot vrienden te maken
maar ook, dat ze de glans zullen verliezen
die ons tot de knieval heeft gebracht.
Daarom roepen wij tot U en zeggen:
HEER, VERHOOR ONS!

Ook voor onze eigen regering vragen wij uw wijsheid,
dat zij overschaduwd zal worden door uw goede Geest
en kleur zal bekennen ten bate van de misdeelden,
van wie zelf geen verantwoordelijkheid kunnen dragen.
Daarom roepen wij tot U en zeggen:
HEER, VERHOOR ONS!

Voor onze koningin bidden wij,
dat zij het inbegrip zal blijven van de gezamenlijkheid
waartoe Gij het mensengeslacht hebt bestemd,
en van de onkreukbaarheid,
die het kenmerk is van allen die U kennen.
Daarom roepen wij tot U en zeggen:
HEER, VERHOOR ONS!

Zo, -dat alle tirannie zal worden verdreven,
omdat zij het hart doorwondt van uw gemeente
en de komst van Uw koninkrijk vertraagt
bidden wij, en zeggen;
HEER, VERHOOR ONS!

Niet alleen maar, lieve God,
omdat er zoveel geleden wordt in deze wereld,
maar vooral ook vanwege alle verwildering,
vanwege de chaos, die Gij niet kunt hebben bedoeld,
roepen wij tot U
als onderdanen, die niet geregeerd willen worden
met recht en gerechtigheid
maar altijd weer het eigenbelang voorop stellen
en uw schepping verontreinigen, -
Gij zijt toch tussenbeide gekomen
met uw zuiverende woord
en hebt onze aanmatiging aan de kaak gesteld,
ons nationalisme en onze zucht tot zelfbehoud:
daarom zeggen wij:
HEER, ONTFERM U!

Niet alleen maar, Here Jezus,
omdat er zoveel onverschilligheid is in deze wereld,
maar vooral ook vanwege alle opzettelijkheid,
vanwege de moedwil, die Gij hebt ontmaskerd,

roepen wij tot U
als eenlingen, die aan de ander voorbijzien
en die niet telkens weer bedenken,
dat niemand onzer zijn geboorte voorkomen kon. -
Gij hebt ons toch opgemerkt, elk in het bijzonder,
met Uw doordringende en genezende blik,
en ons aan elkaar toevertrouwd
om naburig te zijn en tegemoetkomend:
daarom zeggen wij:
CHRISTUS, ONTFERM U!

Niet alleen maar, Heilige Geest,
omdat er zoveel traagheid is in deze wereld,
maar vooral ook vanwege alle onnadenkendheid,
waarmee wij steevast onze nood misbruiken
om U aan te klampen,
roepen wij tot U
als beschaamde schuldenaars, die niet weten willen,
dat het bidden ons moet leren, wat onze nood is, -
Gij wilt ons toch aandachtig maken
door Uw onmiskenbare nabijheid
en ons woorden in de mond leggen
van toewijding en ontferming:
daarom zeggen wij:
HEER, ONTFERM U!

(Uit: *Gebeden 'Na vijftig jaar'*, Liturgische handreiking Raad van Kerken 1995)

VI. Gedichten

Er zijn vele gedichten over verzet en vrijheid. Hieronder geven we de titels van een aantal dichtbundels. Ook elders op deze website zijn gedichten te vinden:

http://www.4en5mei.nl/herdenken/activiteit_organiseren/gedichten_voor_4_mei

Beknopt overzicht dichtbundels

De meeste van de hieronder genoemde dichtbundels zijn niet meer in de reguliere boekhandel te koop. Soms nog wel bij De Slegte of antiquariaten. Vaak kun je ze nog opvragen bij de bibliotheek. Hieronder staan alleen bloemlezingen vermeld.

- *Woorden tegen vernietiging. Europese poëzie uit de Tweede Wereldoorlog.*
samensteller: Bertus van Dijk
Amsterdam, Van Gennep, 1980

- *Poëzie als wapen*
gedichten rond oorlog en verzet
samensteller: J. de Gier
Den Haag, Boekencentrum bv. 1990

- *V in versvorm*
gedichten over bezetting en verzet
samensteller: Anthonie Donker
Amsterdam, Sijthoffs'
Uitgeversmaatschappij bv. 1988

- *Uitverkoren, verhalen en gedichten over vervolgte mensen.*
Gekozen voor de jeugd door Beccy de Vries
Amsterdam, Em. Querido's Uitgeverijen BV 1979

- *Gedichten tegen de oorlog*
samensteller: Wim Ramaker
Kampen, uitgeversmaatschappij J.H. Kok, 12977

- *Dichter bij Anne - dichters geïnspireerd door Anne Frank*
samensteller: Henk van Zuiden.
Den Haag. Leopold 1985

- *Westerbork for ever*
een bundel joodse poëzie
Assen, Iwema, 1987

- *Vijfendertig tranen*
Ida Vos.
Den Haag, Nijgh en Van Ditmar, 1983

- *Ravensbrück, geen eind maar een beginpunt*
Den Bosch, Koöperatieve Uitgeverij SoMA, 1985.

- *Het geluid van Vrede*
T. Olthuis
Amsterdam, Ploegsma, 1992

- *Die dag in mei vergeet ik niet*
samenstelling: Hans Warren

- *Oorlog:*
samenstelling: Jacob de Gier

- *Poëzie als wapen*
samenstelling: Cyrille Offermans

Gedichten gemaakt door kinderen

(verzameld door Anneke van Wijngaarden)

Leven zonder angst

Ik ben nog in leven,
daarom heb ik dit geschreven
Ik heb de oorlog niet meegemaakt
maar het is wel iets dat me raakt
Soms zie ik een film met al dat geschiet
dan denk ik: nou liever niet.
Ik leef in een vrij land
en de mensen hebben met elkaar een goede band.
De andere landen hebben het niet zo goed
Er vallen doden met heel veel bloed.
Kinderen die heel hard huilen
en hun lippen pruilen
Kinderen die huilen van angst
en denken: ik zit hier al het langst
in die stomme oorlog
dat vind ik. U ook toch?
Er zijn mensen die oorlog veroorzaken,
maar die mensen hebben geen smaken.

Charlotte Breeman (12 jaar)

Vrij

Wat is leven zonder vrijheid?
Wat is leven zonder blijheid?
Zonder vrijheid heb je geen leven.
en kan je geen leuke dingen beleven..
En wat is een leven zonder zekerheid?
Wat is een leven zonder gerechtigheid?
We hebben onze plichten en rechten,
dus hou op met vechten!

Ayse Korhmaz (13 jaar) en Menduja Ata (13 jaar)

Vrijheid

In een land met oorlog
kan je niet leven.
In een huis met angst
is er geen vrede.
In een land met oorlog, angst,
bloed en dood heb je geen vrijheid.
Je moet maar wachten, wachten
op wat er zal komen.
Vluchten heeft geen zin.
Het verleden blijft je achtervolgen.
Daar in dat land zonder Vrijheid
kan je niet leven.
Je hebt geen toekomst helemaal niets
alleen een kale lege vlakke.

Zahra

VII. Nieuwe stedelijke herdenking in Dordrecht op zondag 4 mei

De dodenherdenking 2008 krijgt er in Dordrecht in de middag van 4 mei een nieuwe, passende stedelijke manifestatie bij. Het is de opzet om daarin op een eigentijdse manier het bijzondere van die dag, met respect voor verleden, heden en toekomst, te laten doorklinken.

De organisatie heeft er bewust voor gekozen om de herdenking op 4 mei om 14 uur in de Wilhelminakerk aan de Blekersdijk 41 te beginnen. Die herdenking heeft toegevoegde waarde voor alle andere activiteiten op 4 mei.

De mogelijkheid van een extra vertolking van een speciale kantate van J.S. Bach was het vertrekpunt om na te denken over de mogelijkheid te komen tot een extra herdenking op het eiland van Dordrecht. Bachcantate 161 "Komm, du süße Todesstunde" zal met koor en orkest onder leiding van dominee/dirigent Ries van der Zouwen eerst om 10 uur in de normale eredienst worden uitgevoerd in de Wilhelminakerk.

Vervolgens krijgt het werk van J.S. Bach in de middag een tweede, zeer speciale uitvoering. Een breed samengestelde werkgroep draagt die herdenking, waarbij wordt gewerkt aan een gevarieerd programma.

Na de Bachkantate klinkt Psalm 43, de strofen 1 en 4. Deze psalm is van grote betekenis geweest voor de Geuzen uit Vlaardingen. Eén van deze achttien mannen was de in Dordrecht geboren, opgeleide en begraven Leendert Keesmaat. De achttien (vijftien Geuzen en drie Amsterdamse februaristakers) mensen hebben op 13 maart 1941 op weg van het Oranje Hotel in Scheveningen naar de executieplaats kracht geput uit de woorden en de muziek van Psalm 43 : 1 "...strijd voor mijn recht en maak mij vrij" en 4 "Dan ga ik op tot Gods altaren, tot God de bron van vreugd" door deze psalm te zingen. Zij zijn ook de mannen uit het verzetsgedicht "De achttien doden" van Jan Campert. In Vlaardingen worden elk jaar op 13 maart bij de herdenking van het Geuzenverzet deze verzen in de berijming van toen gezongen.

In de breed samengestelde werkgroep, die de nieuwe 4 mei herdenking draagt, werken inmiddels al samen: Het museum 40-45 (in de persoon van voorzitter Theo Berendsen), Henk Bax (voorzitter van het centraal comité Oranjedag), Jens van der Vorm (initiatiefnemer van de manifestatie Dordt-open-stad), Gert van Bommel (historisch onderzoeker), Ries van der Zouwen (dominee/dirigent), Kees Weltevrede (historicus), Piet van Huizen (veteraan), Rijk van de Lagemaat en Hester van Wingerden (bestuur stichting Dordtissimo) en onafhankelijk voorzitter Hans Berrevoets.

Voorzitter Berrevoets vindt het vooral positief, dat mensen die op allerlei manieren met de jaren 40-45 en de tijd daarna bezig zijn elkaar hebben gevonden. „We willen samen het verleden een plek geven met respect voor elk verhaal. Nog steeds willen veel mensen over die periode hun verhalen kwijt. Dat blijkt zeker uit de enorme interesse van mensen voor de bombardementen die Dordrecht in oorlogstijd hebben getroffen. We willen die tijd niet vergeten."

Daarnaast heeft de werkgroep er oog voor om de combinatie 4 en 5 mei in Dordrecht levend houden. De voorzitter: „We willen zoals dat heet dit op een nieuwe manier toekomst bestendig maken. We hopen jong en oud voor de nieuwe stedelijke herdenking op 4 mei te interesseren. De invulling van het programma is nog niet rond. Het is nu toch de tijd om bekend te maken dat Dordrecht een bijzondere stedelijke herdenking rijker is."